

Национална програма

**за подобряване състоянието на безопасността
на движението по пътищата в Република България
за периода 2004-2006 г.**

София 2004 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Въведение

А. Обучение на участниците в движението, повишаване транспортната култура и дисциплина с цел намаляване на жертвите на пътя

I. Възпитание и обучение на децата по правилата и особеностите на пътното движение.

II. Повишаване на познанията и подобряване дисциплината на водачите на пътни превозни средства.

III. Повишаване на познанията и подобряване на дисциплината на уязвимите участници в движението

Б. Подобряване на пътните условия, организацията и управлението на движението

I. По пътищата извън населените места

II. Подобряване на безопасността на движение в населените места и курортите.

В. По техническата изправност на ППС

Г. Контрол по спазване правилата за движение и повишаване на транспортната култура и дисциплина на участниците в движението

Д. Усъвършенстване на организацията на долекарската и специализираната медицинска помощ

Е. Подобряване безопасността на движението в тъмната част от денонощието

Ж. Подобряване безопасността на движението чрез провеждане на целенасочена застрахователна политика

З. Организиране и провеждане на национални и регионални кампании, конференции, семинари и участие в международни такива по проблемите на безопасността на движението

И. Създаване на организация за провеждане на научно – изследователска дейност и подготовка на кадри по проблемите на безопасността на движението

К. Разширяване на международните контакти и обмяна на опит и създаване на организация за изпълнение на програмите по линия на ЕИК на ООН и Европейския съюз

Л. Източници за финансиране на програмата

Пътнотранспортният травматизъм е важен, при това недооценяван проблем на общественото здравеопазване, за предпазването от който се изискват ефективни и постоянни усилия. От всички системи, с които хората се сблъскват ежедневно, системата на пътното движение е най-сложна и най-опасна. Пътната безопасност засяга пряко всички жители на Република България, ползватели на пътищата и улиците, от които 3 600 000 правоспособни водачи, използващи над 3 милиона пътни транспортни средства по над 40 000 км пътна мрежа.

Според статистиката ежегодно в страната настъпват над 60 000 пътно-транспортни произшествия, при които загиват около 1000 души, над 8000 биват наранявани, а голяма част от тях остават инвалиди за цял живот. Независимо че има известно намаляване и задържане на броя на жертвите през последните години спрямо показателите за изминалите 36 години, през които автопаркът е нараснал 5 пъти, обстановката е неприемлива в няколко насоки.

Първо – необезопасената система на пътното движение нанася сериозни загуби на обществото и влошава здравословното състояние на населението, особено във възрастовия диапазон 15–45 години. Директните и индиректни загуби за последните 4 години възлизат на над 2,7 милиарда лева.

Второ – всяка смърт, нараняване или осакатяване от пътнотранспортни произшествия дълбоко въздействат върху други лица, роднини или приятели. В национален мащаб хиляди хора ежегодно преживяват смърт или инвалидност на членове на своето семейство в следствие на пътнотранспортни произшествия. Много

семейства попадат в дълбока нищета, във връзка със смъртта на единствения работещ или от допълнителните грижи за ранените, осъдените и станалите инвалиди, вследствие на ПТП (пътно-транспортно произшествие), членове на семейството.

Трето – пътищата на Република България са естествено продължение на европейската пътна мрежа и по тях трябва да бъдат създадени условия, отговарящи на задачите, поставени в тази насока от Европейския съюз – намаляване на броя на загиналите при пътно-транспортни произшествия с 50 % до 2010 година.

Голяма част от пътно-транспортните произшествия и свързаният с тях травматизъм могат да бъдат предотвратени и ограничени. Над 90 % от тези събития са вследствие на човешки грешки и подлежат на превенция, още повече, че тези грешки непрекъснато се повтарят.

За периода 2000 – 2003 г. са регистрирани 27 361 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 3942 и са били ранени 32 602 граждани. За четири години над 50 000 семейства са изпитали ужаса и трагедията на пътнотранспортния травматизъм.

При преобръщания, сблъсъци в дървета, стълбове, огради и други препятствия извън пътя вследствие загуба на управление на МПС от страна на водача, са загинали 1305 и са били ранени 8897.

В резултат на сблъсъци между МПС за същия период са загинали 1153 и са били ранени 12 388 граждани.

Най-тежки са последствията от пътнотранспортни произшествия с уязвими участници в движението – пешеходци, велосипедисти и др. За периода са загинали 1398 и са били ранени 8480.

От произшествията по вина на водачите най-голям брой хора са пострадали вследствие на превишена и несъобразена скорост – 15 297 души, от които 1913 са загинали.

Поради неправилно изпреварване, неправилна маневра и навлизане в лентата за насрещно движение са пострадали 6506 граждани, от които 765 са починали.

Поради неспазване на предимство са пострадали 7177 граждани, от които 396 са загинали.

Поради загуба на управление на МПС от водач след употреба на алкохол са регистрирани 1714 пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 236 и са били ранени 2156 граждани.

В населените места са регистрирани 19 139 произшествия, при които са пострадали 23 461 души, от които 1830 са загинали. От загиналите 76 % са в градовете и 24 % са в селата. От загиналите пешеходци над 80 % са били блъснати в населените места.

Извън населените места са регистрирани 8222 произшествия с 2112 загинали и 10 965 ранени. От загиналите 6,6 % са на автомагистралите, на пътища I клас – 37 %, II клас – 22,6 %, III клас – 14,9 %, по общинските пътища са 18,9 %.

По пътната мрежа съществуват ясно изразени места с повишена аварийност. За периода 2000 – 2003 г. по първокласната пътна мрежа са установени 76 участъка с концентрация на пътнотранспортни произшествия с обща дължина 2,5 % от цялата първокласна пътна мрежа, на които се падат 21,1 % от загиналите и 17 % от ранените.

Най-висока аварийност е регистрирана в дните петък, събота и неделя, през които загиват над 52 % от жертвите при ПТП.

През тъмната част от денонощието загиват 47 % от жертвите, като през есенно – зимните месеци този процент надвишава 60.

Най-голям брой пътнотранспортни произшествия и жертви при тях са в резултат на грешки и нарушения от водачи на леки автомобили – 72 %, на товарни автомобили – 10 %, мотоциклетисти и мотопедисти – 4,5 %, на автобуси – 2,7 % и др.

От пострадалите при пътнотранспортни произшествия лица, 4840 са деца до 18 годишна възраст, от които 262 са загинали; от 18 до 24 годишна възраст са пострадали 6095, от които 565 са загинали; пострадалите участници в движението на възраст от 25 до 65 години са 20 539, от които 2319 загинали и над 65 годишна възраст са пострадали 4382 души, от които 785 загинали.

От ранените при ПТП през 2003 г. граждани, 5636 са получили травма на главата, 1112 комбинирани травми, нараняване на гръдния кош - 1798, на гръбнака -278, на таза - 249, на горните крайници - 1112 и на долни крайници - 1495. От обслужените, 1728 са преминали през реанимация, 6788 са били хоспитализирани, с временна нетрудоспособност са били 9348 граждани, с трайна нетрудоспособност над 1000 души и т.н.

Нивото на безопасността на движението е отражение на поведението в движението, организацията, качеството и контрола по обучението, нивото на пасивна и активна безопасност на МПС и тяхната техническа изправност, високата конфликтност на пътната и уличната мрежа и пропуските в организацията и управлението на движението, слабата степен на техническа обезпеченост на контролната система, ниската мобилност на контролния състав, подценяване на проблема от отделните институции, имащи ангажимент

по закон, недостатъчната координация между отделните институции, и не на последно място липсата на целево финансиране на проблема “безопасност на движението по пътищата”.

Намаляването на нещастията по пътищата изисква обединяване на усилията на голям брой институции и воля за провеждане на конкретни мероприятия за по-добро функциониране на системата водач – автомобил – път – околна среда.

Основна цел на програмата

Намаляване до 31.12.2006 г. на броя на загиналите при пътнотранспортни произшествия с 20 % в сравнение със средните стойности и показатели за последните 13 години и създаване на предпоставки за постигане намаление на убитите към 2010 г. с 50 %.

А. Обучение на участниците в движението, повишаване транспортната култура и дисциплина с цел намаляване на жертвите на пътя

I. Възпитание и обучение на децата по правилата и особеностите на пътното движение.

Цел: Намаляване на броя на загиналите деца в пътното движение с 20 % към 2006 г. спрямо средните показатели за последните години.

Проекти и мерки

1. Подобряване информираността на децата в семейната среда по правилата за безопасност на движението.

Изпълнители: неправителствени организации *, ДАЗД, МОН, МВР кметовете на общините

2. Актуализиране на програмите за обучението на децата в детските градини за безопасно участие в пътното движение и прилагане на положителните практики в тази насока.

Изпълнители: МОН, кметовете на общините, неправителствени организации

3. Усъвършенстване на обучението на учениците от I до VIII клас за безопасно участие в пътното движение като пешеходци и велосипедисти.

Изпълнители: МОН, МВР, ДАЗД и неправителствени организации.

4. Организиране и провеждане на национални конкурси и състезания по правилата за движение, приложно колоездене, викторини и др.

Изпълнители: МОН, МВР, МТС, ММС, СБА, кметовете на общините и неправителствени организации.

5. Повишаване на ползваемостта на пасивните средства за защита на децата при превозването им в МПС.

Изпълнители: МВР,
МТС, МОН, ДАДЗ, и
неправителствени организации.

6. Подобряване на организацията, регулирането и контрола на движението в районите около училищата, детските заведения и участъците с масово придвижване на деца.

Изпълнители: МВР, МОН, МРРБ и
кметовете на общините.

II. Повишаване на познанията и подобряване дисциплината на водачите на пътни превозни средства.

Цел: Намаляване на жертвите от ПТП поради грешки и нарушения, допуснати от водачи на МПС.

Проекти и мерки:

1. Млади водачи - 18 - 24 г.

1.1. Подобряване качеството на обучението и повишаване контрола по проверка знанията и уменията на кандидатите за водачи на МПС.

Изпълнители. МТС, МОН,
неправителствени организации.

1.2. Анализ на ПТП извършени по вина на млади водачи и предоставяне на информацията за тях в подходящ вид в учебните форми.

Изпълнители: МВР, МОН, МТС и
неправителствени организации.

2. Водачи на МПС за обществен превоз на пътници и товари.

2.1. Усъвършенстване организацията на контрола по спазването на скоростните режими, натоварването на МПС и режима на работа.

Изпълнители: МТС, МВР

2.2. Изграждане на система за периодично обучение на водачите по оказване първа долекарска помощ, по промени в законодателството и запознаване с анализите за характерните особености на ПТП, допускани със съответния вид МПС.

Изпълнители: МЗ, МТС, МВР,
МОН и БЧК.

3. Мотоциклетисти и мотопедисти

3.1. Подобряване организацията на обучението на мотоциклетистите и мотопедистите.

Изпълнители: МТС, МОН

3.2. Повишаване ползваемостта на обезопасителни каски от водачите на двуколесни МПС и управление със запалени фарове.

Изпълнители: МВР, МТС

4. Усъвършенстване организацията и повишаване ефективността на допълнителното обучение въз основа на точковата система.

Изпълнители: МВР, МОН

5. Въвеждане на алтернативни методи за повишаване професионалното майсторство на водачите на МПС чрез изграждане на тест – драйв полигони за допълнително обучение.

Изпълнители: АЕБТРИ, СБА,
неправителствени организации

III. Повишаване на познанията и подобряване на дисциплината на уязвимите участници в движението

Цел: Намаляване на ПТП между МПС и уязвимите участници в движението.

Проекти и мерки:

1. Пешеходци

Повишаване информираността на населението за ПТП с участие на пешеходци

Изпълнители: МВР, кметове на общините, неправителствени организации

2. Велосипедисти

2.1 Обучение на децата и младежите по безопасно управление на велосипед и използване на защитни елементи и каски.

Изпълнители: МОН, неправителствени организации и МВР

2.2 Осигуряване на обособени трасета за придвижване на велосипедисти в населените и извън населените места.

Изпълнители: МРРБ, кметовете на общините

3. Водачи на пътни превозни средства с животинска тяга (каруци)

3.1 Регистрация и оборудване на каруците със светлоотразителни елементи.

Изпълнители: кметовете на общините

3.2 Обучение на водачите на каруци по правилата за безопасно движение.

Изпълнители: кметовете на
общините, неправителствените
организации

Б. Подобряване на пътните условия, организацията и управлението на движението

I. По пътищата извън населените места

Цел: Намаляване на жертвите от ПТП по републиканските и местните пътища, отворени за обществено ползуване.

Проекти и мерки:

1. Установяване и обезопасяване на местата с концентрация на ПТП по пътната мрежа в страната.

Изпълнители: МВР, МРРБ,
кметовете на общините.

2. Изграждане на система за регулярно отстраняване недостатъците по пътищата, предизвикващи конфликтни ситуации.

Изпълнители: МРРБ, кметовете на
общините и МВР

3. Сигнализиране на пътните участъци с концентрация на пътно транспортни произшествия.

Изпълнители: МРРБ, кметовете на
общините и МВР.

II. Подобряване на безопасността на движение в населените места и курортите.

Цел: Намаляване на пътно-транспортните произшествия в населените места.

1. Усъвършенстване схемите на организация на движението в населените места и курортите с цел подобряване на транспортното обслужване и намаляване на конфликтността.

Изпълнители: МРРБ, кметовете на общините и МВР

2. Създаване организация за подобряване управлението на движението по улиците в големите градове.

Изпълнители: кметовете на общините, МРРБ, МВР

3. Преоценка на законодателството, свързано с транспортното обслужване и безопасността на движението при изграждане на обекти с масово привличане на хора.

Изпълнители: МРРБ, МВР, МТС

4. Оптимизиране на скоростните режими на движение в населените и курортни места и създаване на организация за тяхното изпълнение

4.1. Въвеждане на средства за автоматичен контрол за спазване на скоростните режими и преминаването при червен сигнал на светофарите.

Изпълнители: МВР, кметовете на общините, МРРБ

4.2. Въвеждане на изкуствени ограничители на скоростта.

Изпълнители: МРРБ, кметовете на общините и МВР

5. Намаляване риска от блъскане на пешеходци в населените места и курортите.

5.1 Оптимизиране на скоростните режими по улиците с интензивно пешеходно движение.

5.2 обезопасяване на местата с повишена аварийност (спирки, пешеходни пътеки, жилищни зони и др.).

5.3 въвеждане на пешеходни зони

5.4 разделяне на пешеходното от автомобилното движение.

5.5 подобряване осветлението на конфликтните участъци

Изпълнители: МРРБ, кметовете
общините и МВР

В. По техническата изправност на МПС

Цел: Намаляване на жертвите по пътищата чрез поддържане на висока техническа изправност на МПС.

1. Изменение законодателството за ограничаване вноса на стари амортизирани МПС с ниска степен на пасивна и активна безопасност и неотговарящи на екологичните норми.

Изпълнители: МФ, МТС, МВР,
МОСВ и неправителствени
организации

2. Усъвършенстване организацията на контрола по качеството на периодичните технически прегледи.

Изпълнител: МТС

3. Усъвършенстване контрола на техническата изправност на МПС, притежаването и носенето на необходимите документи от водачите на МПС при извършване контрол на пътя.

Изпълнител: МВР, МТС

4. Организиране и провеждане на сезонни масирани кампании по контрол на техническата изправност на МПС – “пролет – лято”, “есен – зима”.

Изпълнители: МВР, МТС,
неправителствени организации

Г. Контрол по спазване правилата за движение и повишаване на транспортната култура и дисциплина на участниците в движението

Цел: Подобряване на транспортната култура и дисциплина, намаляване агресията, рисковите маневри, броя на системните нарушители.

1. Създаване организация по спазване на скоростните режими на движение при различни пътни и метеорологични условия.

1.1. Поетапно внедряване на автоматични средства за контрол на скоростта.

1.2. Повишаване интензивността и обхвата на контролната дейност по спазване на скоростните режими.

1.3. Извършване на сравнителни анализи на измененията в нарушаемостта на скоростните режими.

Изпълнители: МВР,
неправителствени организации

2. Усъвършенстване законодателството и различните форми на контрол по управлението на МПС след употреба на алкохол, наркотици или други упойващи вещества.

Изпълнители: МЗ, МВР, БАН,
научни институти,
неправителствени организации

3. Повишаване ползваемостта на пасивните средства за пътна безопасност: колани и каски до 85 %.

Изпълнители: МВР, МТС,
неправителствени организации

4. Усъвършенстване на организацията на контролната дейност чрез укрепване структурите на пътната полиция, звената на ДАИ и общинските контролни органи.

Изпълнители: МВР, МТС, общините

5. Привеждане на законодателството по нарушенията на правилата за движение в съответствие с утвърдените положителни практики в Европейския съюз.

Изпълнители: МВР, МТС

6. Усъвършенстване на контрола по спазване правилата за движение от пешеходци, велосипедисти и водачи на ППС, теглени с животинска тяга.

Изпълнители: МВР, кметовете
на общините

Д. Усъвършенстване на организацията на долекарската и специализираната медицинска помощ

Цел: Намаляване последствията от ПТП чрез оказване своевременна долекарска и медицинска помощ.

1.Подобряване качеството на обучение по оказване на първа долекарска медицинска помощ на кандидатите за водачи на МПС.

Изпълнители: МЗ , БЧК

2.Създаване на организация за обучение на специализираните контролни органи на МВР, МТС, служителите на “Пътна помощ” и водачите, осъществяващи обществен превоз на хора и товари.

Изпълнители:МЗ,БЧК,МВР,
неправителствени организации

3. Подобряване координацията между органите на “Пътна полиция”, противопожарната охрана, спешната медицинска помощ,”Пътна помощ” за минимизиране на последствията от ПТП.

Изпълнители: МВР, МЗ,
неправителствени организации

Е. Подобряване безопасността на движението в тъмната част от денонощието

Цел: Намаляване броя на смъртните случаи при ПТП през тъмната част от денонощието.

1. Усъвършенстване контрола по спазване правилата на движение през тъмната част от денонощието въз основа разпределението на ПТП.

Изпълнители: МВР, МТС, общините

2. Подобряване на видимостта на участниците в движението чрез контрол и регулиране на светлините на МПС и широко ползване на светлоотразителни елементи от уязвимите участници в движението и особено от децата и учениците.

Изпълнители: МВР, МТС,
неправителствени организации

3. Повишаване познанията на участниците в движението по опасностите и особеностите при движение в тъмната част от денонощието.

Изпълнители:, МВР, МОН, МТС,
неправителствени организации.

Ж. Подобряване безопасността на движението чрез провеждане на целенасочена застрахователна политика

Цел: Въздействие за повишаване транспортната дисциплина и култура на участниците в движението.

1. Създаване организация за по-широко прилагане на системата “бонус - манус” в сферата на застраховането.

Изпълнители: МФ, АБЗ, МВР

2. Провеждане на профилактични мероприятия с цел намаляване на риска от ПТП.

Изпълнители: АБЗ, ЗК, МВР,
ДОККПБД

3. Повишаване застрахователната култура на населението и контрол с цел постигане 100 % обхват на ППС от застраховката “Гражданска отговорност”.

Изпълнители: АБЗ, ДАФН, ЗК,
МВР, МТС

3. Организиране и провеждане на национални и регионални кампании, конференции, семинари и участие в международни такива по проблемите на безопасността на движението

Изпълнители: ДОККПБДП, МВР,
неправителствени организации,
МОН, МТС, ДАЗД и др.

И. Създаване на организация за провеждане на научно – изследователска дейност и подготовка на кадри по проблемите на безопасността на движението

Изпълнители: МОН, МТС, МВР,
БАН научни институти, висши
учебни заведения и др.

К. Разширяване на международните контакти и обмяна на опит и създаване на организация за изпълнение на програмите по линия на ЕИК на ООН и Европейския съюз

Изпълнители: ДОККПБДП,
неправителствени организации

Л. Източници за финансиране на програмата

1. Бюджетни средства за провеждане на конкретна дейност по безопасността на движението за отделните министерства, агенции, областни управи и общини, имащи отговорности по закон за опазване на живота и здравето на хората.

Изпълнители: МФ, министерства,
общини, областни администрации

2. Създаване на фонд “Безопасност на движението по пътищата” към Асоциацията на българските застрахователи.

Изпълнители: ДОККПБДП

3. Разработване на проекти и кандидатстване за финансиране от международни програми и привличане на частни средства.

Изпълнители: ДОККПБДП,
Министерства и неправителствени
организации.

Програмата е отворен по своя характер документ и ще се актуализира в съответствие с динамично променящата се среда. За успешното ѝ изпълнение ще се разчита на ефективното взаимно сътрудничество между отделните институции, органите на местната администрация, неправителствените организации, средствата за масово осведомяване и други.

*Целите и задачите, съдържащи се в програмата имат препоръчителен характер за неправителствените организации.

/Програмата е приета от Министерския
съвет на Република България на 8 юли
2004г. Протокол № 26 точка 27/